

פתרון בחינה

1. יורש שמת לפני המוריש (סעיף 49) – הרכוש אותו הוריש גיל להוריו שמסגרת צוואתו הראשונה יעבור לצאצאיהם של הוריו, לרבות ילדיו של גיל עצמו.
2. יורש אחר יורש (סעיף 42) – ניתן לומר כי בצוואתה של גילה הנאמנות היא בגדר יורש ראשון, כאשר בניה הם היורש השני. יובהר כי לאור העובדה שהנאמנות תוקם לאחר מותה, אין כל רלבנטיות לסעיף 147.
3. תנאי דוחה (סעיף 43) – התנאים בצוואה בדבר גילם של הבנים במועד קבלת הרכוש, בדבר הגירושין ובדבר הנישואין והסכם הממון הינם תנאים דוחים.
4. תוקף התניות בצוואתה של גילה – ייתכן כי ייקבע שהתניות בצוואה לפיהן מותנית ירושתו של משה בכך שיתגרש ואילו ירושתו של דוד בכך שיינשא נוגדות את תקנת הציבור (פסי"ד אנגלמן) ו/או הינן בלתי מוסריות (סעיף 34). במקרה זה, התניות בטלות אך ההורשה בעינה עומדת (סעיף 38(א)).
5. ביטול הצוואות משנת 1995 (סעיף 36(ב)) – לאור השוני המהותי בין הוראות הצוואות אותן ערכו הצדדים בשנת '95 לבין הוראות צוואותיהם המשותפות, הרי שיש בעריכת צוואות משותפות אלה משום ביטול הצוואות הקודמות.
6. צוואה הודית ומשותפת – צוואתם של הצדדים נערכה לאחר התיקון לחוק הירושה במסגרתו נוסף סעיף 8 לחוק. בהתאם לדרישות הסעיף, נערכו הצוואות על ידי בני זוג תוך הסתמכות הודית.
7. תוקף הסכמות הצדדים שלא באו לידי ביטוי בצוואה – הגם שהסכמות הצדדים לא נכללו בצוואה, ייתכן שבמקרה בו מי מהם ייסוג מהסכמות אלו, יוכל משנהו לחייב אותו לעמוד בהן בנימוק של חוסר תום לב ו/או טעות ו/או הסתמכות.
8. ביטול הצוואה על ידי גיל (סעיף 36(א)) – סעיף 36(א) מתיר לבטל צוואה במפורש באחת הצורות לעריכתה. במקרה זה, גיל ביטל את צוואתו באופן בו נערכת צוואת שכיב מרע. דהיינו, אין המדובר בצוואה נגטיבית אלא בביטול צוואה. לאור חומרת מצבו של גיל, נראה שהתקיימו בו דרישות המבחן הסובייקטיבי והאובייקטיבי. כמו כן, היו שני עדים. במקרה זה, אין בעיה בכך שלא, המשמשת כעדה, גם נהנית מהביטול וזאת כיוון שהוראות סעיף 35 אינן חלות על צוואת שכיב מרע.

9. ביטול צוואה משותפת – הגם שלכאורה עומד גיל בדרישות סעיף 36(א) לצורך ביטול הצוואה, יש לבדוק אם חלות על הביטול מגבלות כלשהן מכוח סעיף 8א. סעיף 8א דורש כי הודעת הביטול תינתן בכתב כל עוד שני בני הזוג חיים. במקרה זה, לא ניתנה הודעה כאמור, אולם יש לבדוק אם ישנה נפקות כלשהי לעובדה שגילה הייתה מודעת לביטול. אם ביטול הצוואה תקף, יש בו כדי לבטל גם את צוואתה של גילה ולהחיות את צוואתה הקודמת. אולם, ישנו קושי במתן תוקף לביטול לאור העובדה שגילה אינה מסוגלת לערוך צוואה חדשה ו/או להביע את רצונה. בנסיבות אלה, ספק אם יינתן תוקף לביטול.
10. טעות/השפעה בלתי הוגנת/תחבולה/תרמית (סעיף 30) – אם אכן לא היה לגילה מאהב, ניתן לטעון שהביטול אינו תקף מחמת טעות. כמו כן ניתן לטעון כי הביטול נעשה מחמת השפעה בלתי הוגנת ו/או תחבולה ו/או תרמית מצידה של לאה.
11. ירושה על פי דין – היה ואף אחת מצוואותיהם של הצדדים אינה תקפה, יחולק עזבונו של גיל באופן שגילה תזכה במחציתו ואילו שתי בנותיו של גיל, לאה ורחל, יתחלקו במחצית הנותרת. רכושה של גילה, לעומת זאת, יחולק בין שלושת ילדיה, משה, דוד ורחל, בחלקים שווים, שכן במועד פטירתה לא היה לה בן זוג.
12. שאלה שנייה – הנוסח המוצע של סעיף 121 נועד לשרת מטרה דומה למטרה העומדת ביסוד סעיף 147, תוך מתן מענה לבעיות הנובעות מנוסח הסעיף הקיים כיום. היתרון בנוסח המוצע הינו מניעת "הגנת יתר" על השארים באופן הפוגע בנושים מעבר לנדרש לשם הגשמת המטרה הסוציאלית שבבסיס הסעיף, וזאת בין אם על ידי הענקת היקף נכסים לשארים העולה על צרכיהם האמיתיים ובין אם על ידי ניצול הסעיף לשם העברת הרכוש לצדדים שלישיים עליהם לא נועד הסעיף להגן. חסרונו של הנוסח המוצע הינו בכך שבמקרה בו אין די בכספים הנכללים בהגדרה המצומצמת כדי לספק את צרכיהם האמיתיים של השארים עליהם נועד הסעיף להגן, נפגעת המטרה הסוציאלית שבבסיס הסעיף. פתרון אפשרי לבעיה זו הינו קביעה לפיה במקרה בו אין די בכספים על פי ההגדרה הצרה על מנת לספק את צרכיהם האמיתיים של השארים, תחול ההגדרה הרחבה בנוסחה כיום.